

ЛИЦАР ЗОЛОТОГО ХРЕСТА

(*Василю Назаруку — 70*)

Щойно минуло 70 років від дня народження відомого українського і польського вченого, габілітованого доктора, професора, одного із фундаторів кафедри української філології Варшавського університету, нині ректора Вищої школи менеджменту в м. Легниці, Польща, гостьового професора Київського національного університету імені Тараса Шевченка й Українського Вільного Університету у Мюнхені Василя Назарука.

Така, як він, особистість — чиста, безкорислива, одухотворена ідеалами любові до української і польської літератури — здатна відкривати в душах тих, хто потрапив у сферу його магічного впливу, найсвітліші риси людського ества і надихати на жертвовну працю, об'єднувати всіх вірою і надією. Він має рідкісний талант в будь-яких обставинах бути оптимістом і переживати містерію життя як божий дар.

Писати про колегу Василя Назарука складно і водночас легко. Важко, бо ж щоденна спільна праця часом утруднює досягнення ефекту дистанції, вкрай необхідної для неупередженого бачення. А легко, тому що власне на ту спільну працю з Колегою, як і на це слово про Нього, надихає ставлення ювіляра до Її Величності Науки, яка вже коли причастить благодатно-обрану душу своїм терпко-гірким (хоча й живлющим!) трунком, то назавше вбереже від марнотних помислів, навчить, як заповідав Володимир Мономах, «тримати душу вгору». Для Василя Назарука науковий пошук від юних років став невід'ємною складовою його буття, тому і має високу вимогливість передусім до себе і своєї кожної наукової праці.

Наука запросила Василя Назарука до свого Храму, ще коли він був учнем українського педагогічного ліцею в Бартошицях та коли в 1965–1970 рр. студював на Варшавській україністиці, закінчивши її з відзнакою, відбувши асистентський стаж та завершивши навчання в докторантурі захистом дисертації про творчість одного із покоління українських шістдесятників — Івана Драча.

Саме з тих ще студентсько-докторантських років і пов'язав свою долю ювіляр із варшавською україністикою, з нею разом мужнів і зростав, розбудовував творчі плани та втілював їх у своїх працях.

У роки юності він був активним організатором та учасником молодіжної наукової громади, став співорганізатором ряду студентських наукових конференцій. Брав також активну участь у художній самодіяльності як член українського хору під орудою Йосипа Курочка, якому на зміну прийшов його послідовник — Ярослав Полянський, а також як співзасновник та учасник сту-

дентського естрадно-кабаретного ансамблю художнього гурту, який з успіхом виступав на студентських заходах у різних академічних центрах Польщі та в середовищах українських громад переселенців з акції «Вісла».

А згодом, уже як викладач Варшавського університету, він здійснив зі своїми студентами наукові фольклорно-етнографічні експедиції на Лемківщину та на Підляшшя. Одним з результатів стала участь у новаторському монографічному дослідженні Холмщина та Підляшшя (Київ, 1999), виданого під науковою редакцією проф. В. Борисенко, та цілого ряду інших праць про українсько-польське пограниччя. І в часи наукових експедицій, і в невсипущій багаторічній праці зі студентами він ніколи не втрачав того особливого, дивовижно-правдивого слуху до Слова — як українського, так і польського, та ще — а це особливо цінне та рідкісне — в його українсько-польському діалогічному звучанні.

Значна частина праць Колеги стосується українсько-польських культурологічних, історіософських та літературознавчих проблем — проблем українсько-польського пограниччя. Тому таким знаним та потрібним став створений ним (у співавторстві з М. Юрковським) Польсько-український та українсько-польський словник (Варшава 1998, 935 с.), який уперше побачив світ у Варшаві в видавництві шкільних підручників WSIP, не раз перевидавався і отримав почесну нагороду асоціації видавців.

У результаті співпраці з тижневиком «Наше слово» та щомісячним літературно-культурним додатком до нього «Наша культура» постали десятки наукових розвідок про творчість українських митців слова у Польщі — С. Сидорука, І. Златокудра, Ю. Гудемчука, Ю. Гаврилюка, Ю. Киризука, та з особливим акцентом — цикл статей про видатного українського поета у Польщі Остапа Лапського, включно із найновішою працею «Спадкоємність і новаторство поезії Остапа Лапського» («Український літературний провулок», Криниця-Перемишль-Холм-Більськ Підляський 2002). Знаними й поцінованими є також інші праці Василя Назарука — про діячів Розстріляного Відродження, раніше замовчуваних, про одного з найбільших поетів ХХ ст. — Євгена Плужника, про футуриста Михайля Семенка та про поезію й поетику Миколи Бажана, про неокласиків Миколу Зерова, Михайля Драй-Хмару та Павла Филиповича, про символістичну творчість раннього Павла Тичин.

У колі дослідницьких зацікавлень та в колі тематики наукових публікацій Василя Назарука постійно була і є також західноукраїнська література міжвоєнного періоду та замовчувані в українському літературознавстві радянського часу, сакральні-духовні джерела українського мистецтва слова, а також новаторські пошуки шістдесятників. Предметом окремої публікації «Powroty nieobespuśch» стали твори (переклади та довідки про авторів) таких замовчуваних у радянський час нонконформістів, як Ліна Костенко, Василь Стус, Василь Голобородько.

Об'єктом чи не найбільш пильних та фахово-тривких студій стала творчість Богдана-Ігоря Антонича — співця вітальних потуг природи і таїн буття-існування, протягом десятиліть несправедливо замовчуваного. Василь

Назарук є автором монографії «*Twórczość poetycka Bohdana Ihora*» (Варшава, 2007), численних піонерських статей-розвідок про творчий доробок цього дивовижного поета. Коло наукових зацікавлень, котрі неодмінно реалізуються, — широке і різнопланове: проблеми прикладної поетики та герменевтики, питання теорії перекладу та українсько-польського словникарства, проблеми підручників та посібників, хрестоматій для шкіл та ліцеїв, врешті, навіть секрети кінематографії. Бо ж високо поцінованим є (зреалізований під патронатом президента А. Квасневського), спертий на унікальних документальних джерелах з багатьох архівів Києва, Варшави й Парижа та з особистою участю Є. Гедройця, кінопроект «Трудне братерство». Замисел та співавторство цього документального фільму про польсько-український військово-політичний союз, який увійшов в історію під знаковою назвою «Пілсудський — Петлюра», — також робить честь ювілярові.

Фільм «Трудне братерство» є сьогодні широко знаним, бо ж його опрацьовано в трьох мовних версіях (польській, українській, англійській), саме цей фільм був також посеред тих, які представляли Польщу на міжнародному фестивалі історичних документальних фільмів в Італії. Встигла стати раритетом і така праця Василя Назарука, як «*Futuryzm na Ukrainie. Manifesty i teksty literackie*» (Warszawa 1995).

Як один із членів-засновників Польського українознавчого товариства, В. Назарук, спільно з головою Товариства професором Стефаном Козаком бере активну участь в роботі цього загальнопольського об'єднання українознавців як співорганізатор та учасник міжнародних конференцій та конгресів МАУ (Міжнародної асоціації українців). Врешті-решт широко знаними в науковому світі стали вже двадцять томів видання «Варшавські українознавчі зошити», незмінним співредактором яких також є Василь Назарук. Варто тут додати, що словникарські звершення — це не тільки згаданий раніше польсько-український та українсько-польський словник, який було останнім часом перевидано видавництвом «Вища школа» в Україні, але також Літературознавчий словник-довідник (Київ 1997, 750 с.), співавтором цілого ряду гасел в котрому є наш ювіляр.

Він бере також участь у популяризації української літератури в Польщі — його численні поетичні переклади увійшли до антології української поезії під ред. Ф. Неуважного та Є. Плесняровича, а корпус молодіжної літератури поповнили перекладені В. Назаруком книжки — «Герої античних стадіонів» Юрія Шаніна та «Вибір» Григорія Усача. Незмінно пильною залишається його заангажованість в інноваційні форми та методи науково-дидактичної праці зі студентами — насагу для цього дає довголітнє викладання на варшавській україністиці курсу методики викладання української літератури. А результатом є його участь у створенні нових високоякісних підручників для школи, діяльна участь у численних методичних конференціях для вчителів-україністів, врешті, його фахова робота як авторитетного спеціаліста-експерта від Міністерства освіти (MEN).

Повний оптимізму, сил та завзяття, Василь Назарук є активним співтворцем міжнародних наукових контактів. Як член престижної організації МАУ, він не тільки забезпечує авторитетне представництво Кафедри на найвищих наукових зібраннях, а й незмінно виступає із доповідями на світових конгресах МАУ в Києві, Львові, Харкові, Одесі, Чернівцях, Донецьку.

Свідченням високої оцінки наукової та педагогічної діяльності В. Назарука є численні ректорські нагороди та отримана 2003 р. висока державна відзнака — Золотий Хрест заслуги. Він у повному розумінні цього слова є Лицарем Золотого Хреста, бо покладену на нього відповідальність людської місії як божого покликання виконує сповна, розкриваючи у ній увесь спектр духовних поривів, жертвність заради науки і перемоги добра на землі. При всьому тому завжди й незмінно він залишається людиною доброзичливою, усміхнено-миролюбною, магнетично притягальною своєю ерудицією, готовою щедро ділитися своїми знаннями, замислами, просто дотепним жартом чи анекдотом, знявши напругу, розвівши хмари над головою. Тож ясного погідного неба та щедрого сонця на довгі-довгі роки зичимо нашому Ювілярові!

P.S. До найсердечніших ювілейних вітань на адресу Лицаря Золотого Хреста приєднується київська фракція літературознавців в особі Миколи Жулинського, Ростислава Радишевського, Василя Яременка, Людмили Грицик, Юрія Коваліва, Олександра Астаф'єва, Артура та Марії Брацких, Лесі Вахніної, Наталі Лисенко-Єржиківської.

Валентина Соболь ,
Варшавський університет